

Aleksandra Agnieszka Rutkowska

Wydział Nauk Historycznych i Społecznych
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

***Finansowanie innowacji
warunkiem zrównoważonego rozwoju***

***Financing of innovations
as a condition for sustained development***

Key words: *innovative policy; sustained development; economy based on knowledge; research and development; innovations; financing of the innovations; return financing system; grant financing system; mixed financing system; technological credit.*

Badania naukowe pozwalają przemieniać inwestowane w nie pieniądze w wiedzę. Innowacje z kolei zamieniają wiedzę w pieniądze.

Prof. Barbara Kudrycka

Wprowadzenie

Innowacyjność i konkurencyjność gospodarek światowych opiera się na zdolności przedsiębiorstw do wytwarzania nowych produktów i usług, najczęściej powstałych w wyniku wdrożenia nowej technologii. Postawienie na zrównoważony rozwój, oparty na polityce innowacyjnej państwa, jest więc odpowiedzią Unii Europejskiej (UE) na globalizację. Przyjęta

przez rządy państw unijnych w czerwcu 2010 roku Strategia „Europa 2020” ma sprawić, że gospodarka europejska przyspieszy tempo rozwoju. Celem strategii jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie: po pierwsze - inteligentny, dzięki bardziej efektywnym inwestycjom w edukację, badania naukowe i innowacje, po drugie - zrównoważony, dzięki zdecydowanemu przesunięciu w kierunku gospodarki niskoemisyjnej i konkurencyjnego przemysłu, po trzecie - sprzyjający włączeniu społecznemu, ze szczególnym naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczanie ubóstwa. Aby zagwarantować, że strategia ta przyniesie oczekiwane rezultaty, ustanowiono solidny i skuteczny system zarządzania gospodarczego, który ułatwi koordynowanie działań politycznych na szczeblu unijnym i krajowym [Strategia „Europa 2020”, 2013]. Ma temu służyć m.in. realizacja założeń polityki innowacyjnej państwa, zbudowanej na fundamentach finansowania innowacji.

Polityka innowacyjna jest jedną z polityk publicznych, zestawem elementów polityki gospodarczej, naukowej i technologicznej. Jej celem jest wspieranie innowacyjności gospodarki, to znaczy niesienie pomocy we wprowadzaniu nowych produktów, usług, procesów technologicznych i technik zarządzania. Głównym przedmiotem jej oddziaływania są przedsiębiorstwa i to na nich skupię uwagę w tym artykule. Celem polityki innowacyjnej jest obniżanie progu trudności podejmowania i wdrażania innowacji, zmniejszenie stopnia ryzyka i niepewności oraz pomoc w dokonaniu optymalnego wyboru dla przedsiębiorstw wprowadzających innowacje. Warto przytoczyć w tym miejscu definicje: innowacyjności, innowacyjnego rozwiązania i innowacyjnego przedsiębiorstwa, bo na nie będę się często powoływała w artykule. Tak więc innowacyjność jest to wdrożenie nowości do praktyki gospodarczej: nowego lub znacząco ulepszanego rozwiązania w odniesieniu do produktu, towaru lub usługi, procesu, marketingu lub organizacji. Innowacyjne rozwiązanie może być wynikiem własnej działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstwa, współpracy z innymi przedsiębiorstwami i instytucjami lub zakupu wiedzy w postaci niematerialnej lub materialnej. Przedsiębiorstwem innowacyjnym jest

take przedsiębiorstwo, w którym w przyjętym okresie obserwacji dokonano znaczącej zmiany noszącej znamiona innowacji. Zgodnie z powyższą definicją, nie jest przedsiębiorstwem innowacyjnym takie, które dysponuje wysoką technologią i sprzedaje ją innym przedsiębiorstwom, ale nie rozwija jej [Stawasz, 2011: 198-199]. Pojęcie innowacji pochodzi z języka łacińskiego: *innovare* czyli tworzenie czegoś nowego. Wprowadził je do nauk ekonomicznych Joseph Alois Schumpeter, jeden z największych ekonomistów XX wieku. W artykule posłużę się definicją prof. Ewy Okoń-Horodyńskiej, według której „innowacja jest procesem polegającym na przekształceniu istniejących możliwości w nowe idee i wprowadzenie ich do praktycznego zastosowania”. Nowe idee są zwykle wynikiem prowadzonych badań samodzielnie lub we współpracy z wyższymi uczelniami, a ich wprowadzenie do gospodarki wymaga wsparcia w postaci finansowania zewnętrznego: publicznego lub prywatnego. To będzie przedmiotem moich dalszych rozważań, gdyż zgodnie ze znaną sentencją łacińską *pecunia* pochodzące z UE, budżetu państwa czy samorządów *non olet*, wręcz przeciwnie – mogą być zbawienne dla przekształcenia polskiej gospodarki w gospodarkę intensywną, opartą na wiedzy i innowacjach.

Finansowanie innowacji warunkiem zrównoważonego rozwoju

Polityka innowacyjna kładzie również nacisk na środowisko, w którym działają innowacyjne firmy. Środowisko to jest dla przedsiębiorstw, zwłaszcza mikro, małych i średnich, ważnym źródłem informacji technicznych oraz zasobów niezbędnych dla innowacji. Polityka innowacyjna opiera się na przekonaniu, że badania i rozwój oraz innowacje są niezbędne do wypracowania inteligentnego i zrównoważonego rozwoju - w celu wydobycia Europy z obecnego kryzysu. Badania naukowe i innowacje mają przynieść rozwiązania, które pozwolą stawić czoła wyzwaniom, takim jak: bezpieczeństwo energetyczne, zmiany klimatu, degradacja środowiska, zagrożenie wykluczeniem słabszych grup społecznych, starzenie się populacji, globalne zagrożenia dla zdrowia publicznego czy sytuacja demograficzna. Finansowanie innowacji jest zatem warunkiem transferu projektów

badawczych z nauki do gospodarki. UE dysponuje obecnie pięcioma kluczowymi instrumentami wspierania badań naukowych i innowacji. Należą do nich: *Program ramowy badań naukowych*, *Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji*, fundusze strukturalne i fundusze spójności w ramach polityki spójności, *Europejski fundusz rolny na rzecz rozwoju obszarów wiejskich* i *Europejski fundusz rybacki* w ramach polityki rozwoju obszarów wiejskich i wspólnej polityki rybackiej. Pomimo tego wykorzystanie wyników prac badawczo-rozwojowych (B+R) jest w polskiej gospodarce wciąż niewielkie. Dlatego też tak ważne jest zwiększenie podaży nowych, innowacyjnych rozwiązań: produktowych, usługowych, procesowych, technologicznych, organizacyjnych, marketingowych i innych. W ostatnich latach Polska przeżywa pod tym względem intensywny rozwój. Dzieje się tak dzięki środkom unijnym, rządowym oraz pochodzącym z innych źródeł publicznych. Modernizują się laboratoria badawcze, poprawia się infrastruktura IT nauki, a transfer technologii z nauki do biznesu przestaje być wyłącznie teorią wygłaszaną wyłącznie podczas konferencji naukowych. Jednak bez premii i zachęt ze strony Komisji Europejskiej, rządu i samorządów ten ruch w stronę gospodarki opartej na wiedzy nie byłby możliwy. Przedsiębiorcy w Polsce, zwłaszcza mikro, mali i średni, są bowiem zbyt zajęci walką o to co przyniesie kolejny dzień. W tej sytuacji zadaniem rządzących jest spojrzeć dalej i szerzej, a potem wskazać przedsiębiorcom kierunek, w jakim powinni pójść, jakie działania podejmować, żeby podjęte przez nich ryzyko zmiany pozwoliło na skok rozwojowy i znalezienie się o epokę dalej – w innowacyjnej gospodarce, opartej na badaniach, wiedzy, patentach, a przede wszystkim – na zupełnie innych rynkach z udziałem dużo większej liczby aktorów.

W obecnej perspektywie finansowej identyfikuję trzy modele finansowania innowacji:

1) model dotacyjny – przykładem mogą być działania: *1.4-4.1 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (POIG) pn. Wsparcie na prace badawcze i rozwojowe oraz wdrożenie wyników tych prac* oraz *4.4 POIG pn. Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym*,

2) model mieszany – na przykładzie działania 4.3 POIG pn. *Kredyt technologiczny*,

3) model zwrotny – nie odnajdujemy go w POIG, lecz w innym *Siódmym Programie Ramowym Badań i Rozwoju Technologicznego na lata 2007-2013 (7PR)*.

Finansowanie innowacji: model dotacyjny

Jako pierwszy zaprezentuję model tzw. dotacyjny, czyli oparty na dystrybucji do przedsiębiorstw bezzwrotnych dotacji unijnych. Omówię go na przykładzie dwóch działań: 1.4-4.1 POIG pn. *Wsparcie na prace badawcze i rozwojowe oraz wdrożenie wyników tych prac* oraz 4.4 POIG pn. *Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym*.

Pierwsze z nich składało się z dwóch etapów:

1) etap pierwszy (1.4): dotacje na projekty badawczo-rozwojowe, wsparcie projektów obejmujących przedsięwzięcia techniczne, technologiczne lub organizacyjne (badania przemysłowe i prace rozwojowe) prowadzone przez przedsiębiorców (samodzielnie lub we współpracy z jednostkami naukowymi) do momentu stworzenia prototypu,

2) etap drugi (4.1): dotacje na przygotowanie do wdrożenia i wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych, finansowanych z tzw. *Inicjatywy Technologicznej*, poprzez inwestycje (zakup środków trwałych lub/i wartości niematerialnych i prawnych) konieczne do wdrożenia wyników prac badawczo-rozwojowych, realizowanych w ramach I etapu.

Natomiast drugie z wymienionych przeze mnie działań (4.4) oferowało dotacje dla przedsiębiorców produkcyjnych i usługowych planujących inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym. Kryteria mówią o zastosowaniu rozwiązań nowych, stosowanych w świecie nie dłużej niż trzy lata (preferowany okres: nie dłużej niż rok). Tu można było zakupić maszyny i urządzenia z już wdrożoną nową technologią [*Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka na lata 2007 – 2013*].

Model dotacyjny cieszył się największą popularnością wśród przedsiębiorców i z pewnością za takim optowaliby również w kolejnych latach. Jednak sprawia on, że fundusz dotacyjny szybko się wyczerpuje i nie tworzy wartości dodanej. Zatem zgodnie z zaleceniami Komisji Europejskiej powinniśmy powoli od niego odchodzić w kierunku modelu tzw. zwrotnego. Na etapie przejściowym rekomenduję wdrożenie modelu mieszanego, który warto omówić, gdyż sprawdził się w działaniu pilotażowym w obecnej perspektywie finansowej.

Finansowanie innowacji: model mieszany

W przywoływanym już przeze mnie *Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka* pilotażowo zostało wprowadzone także inne działanie tzw.4.3 pn. *Kredyt technologiczny*. Nowy instrument finansowania innowacji pod nazwą kredyt technologiczny zalicza się, zgodnie z przyjętą przeze mnie typologią, do modeli mieszanych finansowania innowacji (zwrotny kredyt połączony z bezzwrotną dotacją). Instrument ten cieszył się dużym zainteresowaniem przedsiębiorców, choć kryteria programu nie były łatwe do spełnienia. Wdrażane przez przedsiębiorców projekty inwestycyjne wymagały zastosowania nowej technologii w postaci prawa własności przemysłowej lub usługi badawczo-rozwojowej, która umożliwiłaby wytwarzanie nowych lub znacząco ulepszonych towarów, procesów lub usług i dodatkowo nie była stosowana w świecie dłużej niż pięć lat. Jednak przedsiębiorcy uznali ten instrument za najbardziej przez nich znany i taki, który co do zasady powinien być kontynuowany po 2013 roku, jak wynika z *Badania przedsiębiorców na temat zainteresowania unijnymi instrumentami zwrotnymi w Polsce*, przeprowadzonego w okresie od kwietnia do czerwca 2013 roku przez Krajowy Punkt Kontaktowy jednego z programów badawczych UE, jakim jest *Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji 2007-2013*.

Kredyt technologiczny to instrument finansowy, który zmieniał się na przestrzeni ostatnich lat. Funkcjonuje on od 2005 roku. W latach 2005-2008 wsparcie dla komercjalizacji nowych technologii udzielane było ze

środków budżetu państwa, a podmiotem udzielającym kredytów i dokonującym umorzeń był bank państwowy: Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK). Wpisanie kredytu technologicznego do *Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka* pozwoliło znacznie zwiększyć skalę wykorzystania środków publicznych, przeznaczonych na finansowanie nowych technologii. Włączenie do systemu banków komercyjnych spowodowało efekt skali, polegający na zaangażowaniu w program już nie tylko środków publicznych, ale powiększenie ich o środki sektora bankowego na udzielanie kredytów technologicznych. W latach 2007 - 2013 wsparcie uzyskało ponad 680 projektów na kwotę ponad 1,8 mld złotych, a akcja kredytowa wygenerowana dotychczas dzięki inwestycjom technologicznym to ponad 2,4 mld złotych.

Kredyt technologiczny to instrument adresowany do małych i średnich przedsiębiorstw, które chciały się rozwijać i wdrażać innowacyjne rozwiązania technologiczne. Udostępniany był na warunkach rynkowych przez osiemnaście banków komercyjnych współpracujących z BGK, który udzielał przedsiębiorcom bezzwrotnej dotacji w formie premii technologicznej. Kredyt mógł być przeznaczony na realizację tzw. inwestycji technologicznych. Z technicznego punktu widzenia dotacja w działaniu 4.3 *Kredyt technologiczny* POIG to spłata części kapitału zaciągniętego kredytu. Beneficjentem pomocy mogły być podmioty gospodarcze mające siedzibę (osoby fizyczne - miejsce zamieszkania) na terenie Polski i spełniające kryteria mikro, małego lub średniego przedsiębiorcy oraz posiadające zdolność kredytową. Udzielanie kredytu technologicznego i premii regulowały odpowiednie przepisy, przede wszystkim *Ustawa z dnia 30 maja 2008 roku o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej*. Ustawa pozwoliła na finansowanie wdrażania jedynie najnowszych rozwiązań: technologia nie mogła być stosowana na świecie dłużej niż pięć lat. Co ważne, nowość technologii musiała być potwierdzona w opinii wydanej przez odpowiednią jednostkę badawczo-naukową. Kredytem technologicznym można było sfinansować maksymalnie 75 proc. kosztów kwalifikowalnych inwestycji. Wsparcie z UE i budżetu państwa stanowiła premia technologiczna,

której wysokość zależała od wielkości przedsiębiorstwa oraz od województwa, w którym zlokalizowana była inwestycja. Dla inwestorów było istotne, że wielkość premii uzależniono od lokalizacji inwestycji, a nie od siedziby wnioskodawcy. Kwota premii wynosiła odpowiednio: 70 proc., 60 proc., 50 proc. lub 40 proc. kwoty kosztów kwalifikowanych, ale nie więcej niż 4 mln złotych. BGK wypłacał premię do banku kredytującego: jednorazowo, po zakończeniu inwestycji technologicznej.

Ten instrument finansowania innowacji łączy w sobie trzy źródła finansowania inwestycji: środki prywatne przedsiębiorcy, kredyt bankowy oraz bezzwrotną dotację publiczną. Występuje tu klasyczny efekt dźwigni - wraz z uruchomieniem środków publicznych na realizację projektu wzrasta również zaangażowanie sektora prywatnego w ich finansowanie. Jest to efekt bardzo pożądany z punktu widzenia interwencji funduszy strukturalnych UE.

Finansowanie innowacji: model zwrotny

Model zwrotny finansowania innowacji dostępny był w *Siódmym Programie Ramowym Badań i Rozwoju Technologicznego UE na lata 2007–2013 (7PR)*. W ramach tego programu m.in. instytucje finansowe mogły projektować nowe instrumenty finansowe, zwłaszcza dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Tak też się stało, w efekcie czego w najbliższym czasie krajowe instytucje finansowe uruchomią łącznie 787 mln złotych dla polskich przedsiębiorców. Pozyskały na ten cel wsparcie Komisji Europejskiej i Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego. Z instrumentów zwrotnych w ramach oferty kredytowej i leasingowej, w ciągu najbliższych dwóch lat, ma szansę skorzystać tysiąc polskich firm. Doświadczenia obecnego programu będą też podstawą opracowania instrumentów zwrotnych w nowej perspektywie finansowej.

Jest to największy z programów ramowych UE i jednocześnie największy (54 mld euro) mechanizm finansowania badań naukowych i transferu technologicznego w Europie. W ramach 7PR, obok dotacji, uruchomiono także specjalne instrumenty wsparcia sektora innowacyjnego w zakresie

dostępu do finansowania zewnętrznego. W Polsce za realizację tego programu odpowiada Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Dzięki wspólnym działaniom instytucji unijnych, polskiego rządu i rynku finansowego oferta finansowa dla polskich innowacyjnych przedsiębiorców rozwija się: powstają i będą powstawały nowe instrumenty zwrotne. Jest to szczególnie ważne w obecnej sytuacji, kiedy wyczerpały się dotacje bezzwrotne, a na nowe konkursy trzeba będzie realnie poczekać do 2015 roku.

Do instrumentów opartych na modelu zwrotnym zalicza się jeszcze jeden pilotażowy program gwarancyjny (gwarancje bezpośrednie i regwancje), wspierający finansowanie działalności badawczo-rozwojowej i/lub finansowanie innowacyjnych mikro, małych i średnich firm. Jest to wspólna inicjatywa Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego, Europejskiego Banku Inwestycyjnego i Komisji Europejskiej. Stanowi on element istniejącego tzw. *Finansowego Instrumentu Podziału Ryzyka*, którym zarządza Europejski Bank Inwestycyjny. W ramach tego programu Europejski Fundusz Inwestycyjny zapewnia gwarancje dla banków i instytucji leasingowych, udzielających finansowania mikro, małym i średnim przedsiębiorstwom. Program ten udostępniony został czterdziestu jeden państwom (UE oraz stowarzyszonym). Gwarancje UE dostępne są dla instytucji finansowych zarejestrowanych i działających na terenie tych państw. Aktualnie w programie bierze udział jedenaście państw i szesnastu pośredników finansowych. W programie nie ma alokacji krajowych, czyli kandydaci na pośredników ze wszystkich państw uczestniczących w programie konkurują o środki z tego samego budżetu i w trybie ciągłym. Instytucje, które zaproponują najciekawsze projekty, uzyskują akceptację Komisji Europejskiej oraz Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego i będą mogły wykorzystać środki do rozwoju aktywności rynkowej. Polskie instytucje finansowe należą do grupy pierwszych w Europie pośredników finansowych tego programu. Jednocześnie Polska zajęła obok Włoch czołowe miejsce w grupie państw o największej liczbie pośredników finansowych programu. Celem finansowania są inwestycje w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne i/lub kapitał obrotowy (nieodnawialny). Przedsiębiorcy

będą mogli oczekiwać wsparcia w walucie krajowej lub w euro o równowartości od 25 tys. do 7,5 mln euro na okres od dwóch do siedmiu lat.

Dzięki unijnej gwarancji instytucje finansowe wprowadzają preferencyjne warunki dotyczące kwoty kredytu, okresu kredytowania i zabezpieczeń. W ramach realizowanego programu niższe jest także oprocentowanie kredytu. Tym samym polscy przedsiębiorcy mogą skorzystać z atrakcyjnej oferty przeznaczonej na finansowanie rozwoju i zwiększenie swoich przewag konkurencyjnych. W razie niewypłacalności, gwarancja unijna pokrywa 50 proc. niespłaconej części każdego kredytu. Gwarancja ta obejmuje kapitał i odsetki. Z oferty programu w Polsce będą mogli korzystać także nowopowstali przedsiębiorcy.

Przedsiębiorca planujący skorzystać z oferty finansowej w ramach programu musi spełnić co najmniej jedno z dziesięciu poniższych kryteriów:

1) zamierza wykorzystać kredyt na inwestycję związaną z produkcją lub rozwojem produktów, procesów i/lub usług, które są innowacyjne i w których istnieje ryzyko technologicznego lub przemysłowego niepowodzenia wykazanego w biznesplanie,

2) jest *szybko rosnącą* firmą zorientowaną na B+R i/lub innowacje: w okresie trzech ostatnich lat średnioroczny wzrost zatrudnienia lub przychodów był większy niż 20 proc., przy czym na początku okresu obliczeniowego firma musi zatrudniać dziesięciu lub więcej pracowników,

3) certyfikowany księgowy wykazał w ostatnim sprawozdaniu finansowym, że wydatki/inwestycje na B+R i/lub innowacje wyniosły przynajmniej 20 proc. wartości kredytu,

4) w biznesplanie wykazał, że zamierza przeznaczyć w kolejnych dwudziestu czterech miesiącach kwotę równą co najmniej 90 proc. kwoty kredytu na wydatki/inwestycje związane z B+R i/lub innowacjami,

5) otrzymał w ciągu ostatnich dwudziestu czterech miesięcy grant, kredyt, gwarancję z europejskich programów wspierających B+R i/lub innowacje (np. 7 PR) lub z krajowych programów wspierających badania i/lub innowacje,

- 6) otrzymał nagrodę z zakresu innowacyjności w ciągu ostatnich dwudziestu czterech miesięcy,
 - 7) zarejestrował przynajmniej jeden patent w ciągu ostatnich dwudziestu czterech miesięcy,
 - 8) otrzymał wsparcie kapitałowe z funduszu venture capital ukierunkowanego na innowacje: nauki przyrodnicze (life science)/czysta energia/technologie,
 - 9) w momencie podpisania umowy kredytowej jest zarejestrowany na terenie parku naukowego, technologicznego i/lub innowacyjnego,
 - 10) w okresie ostatnich dwudziestu czterech miesięcy skorzystał ze zwolnienia podatkowego związanego z inwestycją w B+R i/lub innowację.
- Co ważne, przedsiębiorca taki może skorzystać więcej niż raz z wsparcia programu. To duża szansa dla polskiej gospodarki.

Wnioski i rekomendacje

Projekty z zakresu badań i rozwoju, jako że są obarczone dużym ryzykiem, powinny nadal być finansowane w naszym kraju w modelu tzw. dotacyjnym. Według raportu pn. *Przedsiębiorcy w Polsce. Fakty, liczby przykłady*, opublikowanego w grudniu 2012 roku przez Polską Konfederację Pracodawców Prywatnych LEWIATAN, w Polsce ok. 60 proc. nakładów na badania i rozwój pochodzi z bezzwrotnych dotacji w ramach funduszy publicznych: krajowych i unijnych. Pomimo tych zachęt sektor ten nie wykazuje dużej dynamiki wzrostu, a całość nakładów na B+R to zaledwie 0,74 proc. PKB (*Przedsiębiorcy w Polsce. Fakty, liczby przykłady 2012*). Zatem przejście na model finansowania zwrotnego lub mieszanego na etapie prac badawczych w obecnej sytuacji mogłoby być hamulcem i tak powolnego już tempa wzrostu tego sektora, co nie jest zjawiskiem pożądanym. Jednak pomoc bezzwrotna dla firm powinna być skierowana na przemysłane działania, ściśle związane z realizacją przez państwo polityki innowacyjnej, generujące nowe produkty i usługi o istotnym znaczeniu dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy (GOW). Wspierane powinny być projekty obarczone najwyższym ryzykiem, jednak takie, które jeśli się

powiodą, spowodują skok rozwojowy i przemiany strukturalne w gospodarce. I nie myślę tu tylko o nowych projektach tygrysów biznesu, ale także o mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach, które taki skok rozwojowy mogą najszybciej osiągnąć, jeśli opracują unikalny w skali europejskiej czy światowej wynalazek. Jestem natomiast przeciwna dotowaniu projektów zachowawczych, o niskiej innowacyjności, nie przynoszących gospodarce większych korzyści, stworzonych tylko i wyłącznie po to, żeby sięgnąć po bezzwrotną dotację.

Uważam także, że Polska nie jest jeszcze gotowa na to, żeby wstrzymać strumień finansowania dotacyjnego dla wyższych uczelni. Jednak działania rządu powinny zmierzać do wzmocnienia potencjału badawczego szkół wyższych i ich specjalizacji jako partnerów przedsiębiorstw w określonych branżach: inne zadania trzeba postawić uniwersytetom, inne szkołom zawodowym, jeszcze inne szkołom artystycznym. W mojej opinii najlepiej udało się w Polsce zaplanować zadania ukierunkowane na rozwój potencjału szkół technicznych, ale to nie rozwiązuje problemu całego sektora nauki. Dlatego też sądzę, że z modeli mieszanych w nowej perspektywie finansowej zaczną powoli korzystać instytuty naukowe najlepiej rozwinięte, zlokalizowane na politechnikach, które będą osiągać największe zyski.

Model mieszany, oparty na sprawdzonej konstrukcji kredytu technologicznego, polegający na połączeniu zwrotnego kredytu z bezzwrotną dotacją, jest dopasowany do finansowania najbardziej ryzykownych projektów wdrażanych przez przedsiębiorców. Powinien być przede wszystkim skierowany na wdrażanie w gospodarce wyników prac B+R, czyli projektów unikalnych w skali świata czy Europy.

Natomiast na modelu zwrotnym powinno być oparte finansowanie innowacyjnych firm oraz innowacyjnych w skali firmy czy regionu projektów, polegających na usprawnieniu procesów: produkcyjnych, sprzedażowych, organizacyjnych, marketingowych.

O tym czy dany instrument finansowy sprawdza się czy też nie, decydują ostatecznie nie instytucje go udzielające, lecz sami przedsiębiorcy. Na koniec posłużę się wynikami *Badania przedsiębiorców na temat zaintereso-*

wania unijnymi instrumentami zwrotnymi w Polsce, przeprowadzonego przez Krajowy Punkt Kontaktowy Programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji 2007 – 2013 w okresie od kwietnia do czerwca 2013 roku. Wynika z niego, że zdaniem mikro, małych i średnich przedsiębiorców z terenu całej Polski, w nowej perspektywie finansowej powinny być przede wszystkim kontynuowane trzy najbardziej popularne instrumenty inżynierii finansowej, takie jak (w kolejności): *Kredyt technologiczny, JEREMIE, Program CIP – Komponent: Instrumenty finansowe dla MŚP*. Na czwartym miejscu przedsiębiorcy wymienili *Program Operacyjny Rozwoju Polski Wschodniej*. Wśród mniej pożądanых znalazły się: *Krajowy Fundusz Kapitałowy, JESSICA, 7 Program Ramowy – Instrument RSFF, JOSEFIN* i na końcu listy: *PROGRESS*. W ramach badania przedsiębiorcy wskazali także cechy, jakie decydują o tym, że dany instrument jest wysoko oceniany, a inny się w ich ocenie nie sprawdza. Za najkorzystniejszą cechę instrumentów zwrotnych przedsiębiorcy uznali lepsze warunki kredytowania, zaś w następnej kolejności: preferencyjne gwarancje, poręczenia. Do mniej istotnych cech zaliczyli niską marżę kredytową oraz ułatwienie finansowania projektów innowacyjnych [*Badanie przedsiębiorców na temat zainteresowania unijnymi instrumentami zwrotnymi w Polsce 2013*].

Badania naukowe pozwalają przemieniać inwestowane w nie pieniądze w wiedzę. Innowacje z kolei zamieniają wiedzę w pieniądze. W Polsce naukowcy dotychczas skoncentrowani byli na odpowiadaniu na to pierwsze wyzwanie. Czas by zaczęli skupiać się na realizacji drugiego.

Dziś polska nauka dynamicznie się zmienia. Dzięki inwestycjom w infrastrukturę dysponujemy już zapleczem badawczym na światowym poziomie, a dzięki rozwijanej kulturze grantowej fundusze trafiają do najlepszych naukowców, realizujących ambitne i nieprzeciętne projekty – twierdzi prof. Barbara Kudrycka [Gryzik, Knapińska, 2012: 3]. Zatem zrównoważony rozwój naszego kraju zależy od tego, jak dobra będzie współpraca nauki i przemysłu, a także od tego, czy innowacyjne badania, prowadzone przez naukowców, znajdą zastosowanie w biznesie, czy stworzymy odpowiednie modele finansowania wspierające proces komercjalizacji innowacyjnych

projektów i przedsięwzięć, zwłaszcza z zakresu B+R i czy skorzysta na tym polska gospodarka. To, moim zdaniem, jedno z istotnych wyzwań zrównoważonego rozwoju naszego kraju w najbliższych latach.

Summary

The article points to the financing of innovations as a key direction of the country's innovation policy, being one of the essential challenges for the sustained development of our country. The aim of the article is to discuss and compare three models of financing of innovations applied in the Polish economy in the present financial perspective 2007-2013: grants, mixed and return. Two programmes addressed to the entrepreneurs have been analysed: Innovative Economy 2007-2013 Operational Programme and The Seventh Framework Programme for Research and Technological Development 2007-2013. Due to the guidelines of the European Committee related to the recommended departure from the grant models for the return models, the article shows the recommendation of the use of the mixed model in the transition period, modelled on the instrument of technological credit (a return credit combined with irreclaimable grant).

Literatura

- [1] *Badanie przedsiębiorców na temat zainteresowania unijnymi instrumentami zwrotnymi w Polsce*, Krajowy Punkt Kontaktowy Programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji 2007-2013, Warszawa 2013.
- [2] *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013*, <https://www.poig.gov.pl/Dokumenty/Strony/Dokumenty.aspx>, (28.X.2013).
- [3] *Przedsiębiorcy w Polsce. Fakty, liczby przykłady*, Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych LEWIATAN, Warszawa 2012.
- [4] *Siódmy Program Ramowy Badań i Rozwoju Technologicznego na lata 2007-2013*, http://europa.eu/legislation_summaries/energy/european_energy_policy/i23022_pl.htm, (28 X 2013).
- [5] Stawasz, E. 2011. *Polityka innowacyjna*, [w:] *Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć pod red. K. B. Matusiaka*, PARP, Warszawa.

-
- [6] *Strategia Europa 2020*, http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm, (28 X 2013).
- [7] *Zarządzanie projektami badawczo-rozwojowymi w sektorze nauki*, red. A. Gryzik, A. Knapińska, Ośrodek Przetwarzania Informacji – Instytut Badawczy, Warszawa 2012.